

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in sprava: Ljubljana, Františkanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din. za tiskarstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davek posebej. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 45-86

Kot list v viharju

»Za šleve je res hudo. Ne vedo, kam bi se skrili, kam pobegnili, kam se usmerili, da bi bilo za vse primere prav.«

Dr. Janžeković — v »Času«.

Tak čas, kakor ga preživljamo sedaj, je v resnici za marsikoga zelo — neroden. Ne glede na to, da je sedanost že sama na sebi trda in negotova, življenje v njej pa temu primerno, visi poleg tega nad vsemi še mučna zavest, da so vse današnje družbene oblike strahotno labilne in da bo že bližnja bodočnost posegla vanje z železno metlo. Ta zavest nam grozi kakor Damoklejev meč, ni ga pa jasnovidec, ki bi mogel z matematično natančnostjo odgrniti zastor, ki nam zakriva prihajajočo novo stvarnost.

»Kaj bi« in »kam bi«, to je sedaj vprašanje za veliko množino iskajočih in omahujočih, da bi si že v današnjem kaosu zagotovili ugoden sedež v bodoči socialni »prireditvi«.

In kakor so vsi ukrepi, ki jih plašljivec stori v nekakem patološkem stanju pod pritiskom zunanjih sil, zelo negotovi in nestalni, tako se godi tudi sodobnim omahljivcem in iskalcem varnega zavetja. Kar koli počno in česar se lotijo, se neposredno nato razgali kot varljivo zaklonišče, izbrano v stanju paničnega strahu in bega pred stvarnostjo in samim seboj. Sleherni svetel zavestni trenutek jim razodene usodne špranje v novem približju, kamor so se zatekli ob uri omračene zavesti.

Temu se pravi — če hočete z uvidnim evfemizmom — današnja duhovna kriza. V resnici imamo opraviti z ljudmi, ki iščejo vedno in povsod in za vsako ceno le sami sebe. Ker so pa že anticipatno izgubili svoje prepričanje, postaja njihov lov za lastno osebnostjo podoben mačjemu lovu za lastnim repom.

»Učiteljski tovariš« je stanovsko glasilo, organ učiteljske organizacije. Ne spodobi se in ne pristoji mu naloga, da analizira »duhovne« krize drugih stanov. To delo naj opravi z večjo ali manjšo natančnostjo njihove stanovske organizacije. Povsod je potrebno, povsod je nujno, kajti na omahljivih značajih in brezosebnih članah se ne bo nikjer zgradila solidna stavba bodočnosti.

Naša specialna dolžnost je, da posvetimo v svoje vrste, med svojimi stanovskimi tovariši in tovarišicami, ki stoje zunaj svoje stanovske organizacije.

Tudi pri nas je marsikje zelo hudo. Mnogi »ne vedo, kam bi se skrili in kam se usmerili, da bi bilo za vse primere prav.« Neorganizirani vedo predobro, da obstaja v Sloveniji učiteljska organizacija, v kateri skuša zavedno učitelstvo z gmotnimi in moralnimi žrtvami v skupni borbi lajšati sebi in svojcem težko življenje današnjih dni. Nočemo peti slavošpeve njihovim uspehom. Kjer jih ni, jim to dejstvo samo vlija koristna spoznanja o vzrokih, razmerah in ljudeh, ki uspehe onemogočajo. Zavedajo se tudi, da že sam obstoj trdne stanovske organizacije zavira marsikatero nam škodljivo stremeljenje, ki bi se ob pomanjkanju organizacijske kontrole sprostito v škodljive ukrepe. Kjer se pa doseže kateri koli uspeh, deležni so ga tudi vsi tisti, ki stoje brezbržno in neaktivno ob strani borečih se tovarišev. S samo po sebi umevno gesto spravljajo sade, za katere se niso borili, za katere niso ničesar žrtvovali, v »prijetni« zavesti, da »znajo« živeti.

S ciniki in sebičnejši je sožitje težko; na takih kvalitetah se ne gradi niti gmotno pravična niti socialno ustrežajoča družba. Pri moralno visoko stoječih ljudeh mora stati zahtevnost v prejem razmerju s požrtvovalnostjo. Sebičnejši zahtevajo maksimum koristi za minimum žrtev.

Dolžnost do stanu zahteva od vseh naših požrtvovalnih tovarišev, da skušajo povsod na terenu ugotoviti pri neorganiziranih stanovskih kolekih vzroke, ki so jih privedli do prepričanja, da je »divjaštvo« v teh časih edino prava oblika občestva. Prepričani smo, da so njihovi vzroki po veliki večini malenkostnega osebnega značaja, kjer se pa ne povedo odkrito v brk, jih pa z mirno vestjo lahko zberemo v koncentracijsko taborišče, nad čigar vhomom bi z velikimi črkami zapisali naš uvodni moto.

Zvišanje cen življenjskim potrebščinam in zvišanje naših plač

»Oh, ta draginja, ta draginja!«

To je danes moto vseh razgovorov, ki se začenjajo povsod, bodisi med znanici ali prijatelji, med sosedi ali sorodniki, med vsemi stanovi, najbolj pa med našim delovnim ljudstvom in uradništvom.

Pa je tudi resnično, saj draginja je tisti moloh, ki danes požira skromne plače, zaslužene z velikimi energijami, ki jih potroši uradništvo in delovno ljudstvo za svoj obstoj in za trdo skorjo vsakdanjega kruha.

Občutna draginja raste iz dneva v dan in je že davno prekoračila maksimum stvarne vrednosti vseh življenjskih potrebščin. V primeri z našimi plačami, ki so daleč, daleč pod praviim minimumom in ki ne ustrezajo ustvarjajočemu stvarnemu delu, pa je tu velika razlika, ki tvori baš za uradništvo največji minus, primanjkljaj. Kriti ta primanjkljaj je danes glavni problem vsake uradniške družine, kajti marsičemu se je moral uradnik že odpovedati, a jesti in oblečen mora biti vsak.

Porast cen lahko primerjamo z dvigom živega srebra v termometru, če ga prinesemo pozimi od zunaj, kjer vlada hud mrz, v sobo, kjer je zelo toplo. Živo srebro se zelo naglo dviga in se nekeje ustavi. Kdaj se pa bo ustavila cena življenjskim potrebščinam?

Pravilno bi bilo, da bi se tudi naše plače sorazmerno z dvigom cen dvigale. A naše plače so se v primeri s termometrom dvignile kvečjemu za 1° do 2°, kar je ravno toliko, če bi iz Drave nosili s čebrom vodo, hoteli pa bi strugo osušiti.

V naslednjem hočem podati neko bežno sliko o porasti izdatkov šestčlanske družine in ta porast primerjati z dvigom naših plač. Znano je, da plača državnega uradnika že pred nastopom draginje ni dosegla eksistenčnega minimuma in so sedaj naše plače zdrknile še globlje pod to zahtevano črto.

Mesečna potrošnja šestčlanske družine je povprečno:

Artikel:	Cena prej: din	Cena sedaj: din	Več: din
30 kg krušne moke (sedaj enotne)	2,75 = 82,50	5,50 = 165,—	83,50
8 kg pšenične moke 0gg	3,75 = 30,—	8,50 = 68,—	38,—
4 kg koruznega zdroba	2,50 = 10,—	4,50 = 18,—	8,—
2 kg pšeničnega zdroba	4,75 = 9,50	8,75 = 17,50	8,—
6 kg masti	16,— = 96,—	28,— = 168,—	72,—
1 kg masla	32,— = 32,—	50,— = 50,—	18,—
3 litre olja	11,— = 33,—	25,50 = 76,50	43,50
2 kg makaronov	7,50 = 15,—	13,— = 26,—	11,—
1 kg franka	16,— = 16,—	21,— = 21,—	5,—
1 kg kneipa	13,— = 13,—	20,— = 20,—	7,—
2 kg riža	8,— = 16,—	16,— = 32,—	16,—
8 kg sladkorja	15,50 = 124,—	18,— = 144,—	20,—
3 kg fižola	4,— = 12,—	6,50 = 19,50	7,50
25 kosov jajc	1,— = 25,—	2,— = 50,—	25,—
20 kg mesa	8,— = 160,—	16,— = 320,—	160,—
90 litrov mleka	1,50 = 135,—	3,— = 270,—	135,—
2 kg mila	12,— = 24,—	18,— = 36,—	12,—
2 kg soli	1,50 = 3,—	2,50 = 5,—	2,—
1 m ³ drv	100,— = 100,—	190,— = 190,—	90,—
	936,—	1696,50	760,50

Če še računamo razne druge potrebščine: kavo, kalodont, nekaj prekajenega mesa itd., lahko računamo povpreček 39,50 din na 800 din. Povpreček na trgu je 100%, povpreček za šolske potrebščine, časopise itd 200 din, dobimo povpreček 1000 din.

Pri vsem tem pa ni vračunana ne obleka in ne obutev, kar pri tako številni družini nanesce precej, tako da lahko mirno računamo povpreček mesečno 1250 din, kar znaša preko 110 %.

Sedaj pa pogledjmo, koliko znaša povišica državnega uradnika, ki jo prejema od lanske jeseni:

1. Izredna povišica znaša od VIII. skupine naprej 80 din, 2. za vsakega otroka 50 din, to je 4 × 50 din je 200 din; skupno torej 280 din.

Če torej primerjamo povišanje izdatkov s povišico državnega uradnika, ki jo prejema mesečno, vidimo primanjkljaj okrog 1000 din. Od kod dobiti sedaj denar za kritje tega primanjkljaja? En tisočak mesečno, to je za uradnika velika vsota, ki je pač neobhodno potrebna, kajti spredaj navedeni izdatki so stvarni, itak zelo zreducirani in nihče ne more trditi, da taka družina živi v izobilju. Vsaka uradniška družina pa si mora vsak mesec nabaviti malenkost perila ali obutev ali nekaj obleke, kajti sicer se nekega lepega dne utegne zgoditi, da bo brez vsega in ne bo mogel nihče na ceto.

Marsikdo se je že prej zadolžil, zlasti pa učitelstvo, ko se je selilo okrog kakor večni popotniki ali pa ga je bolezen v družini občutno strla finančno, tako da je bil prisiljen najeti posojilo v dobri veri, da ga bo lahko odplačal. Sedaj pa niti za obresti ne zmore, kapital pa je vedno enak in se sam noče staliti.

Dolgovi rastejo, kritje izdatkov to zahteva, kajti danes ne da uradniku nihče več na up. Prejšnja leta, takoj po preobratu, je bil uradnik gospod, vsak se mu je klanjal, vsak mu je ponujal svoje blago in mu tudi kreditiral, a danes je to minulo.

V borbi za svoj življenjski obstoj, da prehrani svojo družino in da čuva ugled svojega stanu, je uradnik danes prisiljen, odreči se vsem kulturnim dobrinam. Knjige, gledališče, kino in druge zabave so za njega le sanje prejšnjih let. Sedaj sameva doma in časopisi so njegovo edino čtivo in »kulturna hrana«.

Zato je skrajni čas, da se oni, ki nam režejo naš kruh, spomnijo tudi na nas in nas rešijo trpljenja in propada.

Posebno mi učitelji, ki smo raztreseni po vsej domovini in ki vzgajamo narod, smo po-

trebni poleg vsakodnevne običajne hrane tudi nekaj »kulturne hrane«, zato je zvišanje naših prejemkov neobhodno potrebno. To zvišanje pa mora biti izdatno, tako izdatno, kakor so se izdatno dvignile cene vseh neobhodno potrebnih in za inteligentnega človeka prepotrebnih materialnih ali duhovnih dobrin.

Če bosta delala prehranjevalni in oblačilni problem inteligentnemu uradniku največ preglavic, bodo njegovi duševni produkti padali — in s tem bo oškodovan narod. Zato pa je neobhodno potrebno, da se naše materialno stanje čimprej izboljša in popravi.

V—ar.

Kako stanujemo

Popolnoma neprimerne so stanovanjske razmere v Z. v novomeškem srezu. Šola, dvo-razrednica, ima samo eno naturalno stanovanje. Ker v kraju ni primerne sobe za drugo učno osebo, mora tudi ta stanovati v upraviteljevem stanovanju. Ako sta obe učni osebi ženski, je stvar kolikor toliko v redu, če sta pa različnega spola, se pa znajdeti v kaj kočljivem položaju kot je to razvidno iz sledečega opisa, ki nam ga je poslal prizadeti učitelj:

»V tukajšnjem kraju ni primerne stanovanj za drugo učno osebo. Edina soba je na razpolago v vaški gostilni. Ta soba je za daljše bivanje popolnoma neprimerna. Na podstrešju je namreč del večje pregrajen z deskami. To je tujska soba. Zaradi celodnevne ropota, ki traja čisto že od 4. ure zjutraj do 10. ure zvečer, sta delo in počitek v njej nemogoča. Razumljivo je tudi, da se taka soba pozimi ne da zadostno ogreti. Poleg tega

leži okno tik nad odprtim gnojščem, kamor je izpeljan tudi prost izliv iz gostilniškega stranišča. Soba je torej tudi s higienskega stališča popolnoma neprimerna. Zaradi tega je v kraju običaj, da druga učna oseba stanuje v upraviteljevem stanovanju. Posebno nerodno pri tem je pa to, da je morala do nedavnega hoditi učiteljica skozi učiteljevo sobo. Sedaj imata obe sobi poseben vhod iz skupne kuhinje. S to preureditvijo stanovanja je bilo ustrezno vsaj komoditeti učitelja. Neprimerno pa je, da stanuje poročen možki s samsko učiteljico skupno v enem stanovanju. Izrečno pripominjam, da sem o vsem tem že pred petimi meseci informiral oblast.«

Iz tega opisa je razvidno, da sta obe službeni mesti v tem kraju pripravni edino le za poročen učiteljski par ali pa za dve samski učiteljici, zlasti še, ker si morata učitelja svojo hrano kuhati sama.

OPOZORILO

Ponovno opozarjamo na razpis ankete, ki je bil priobčen v 18. številki »Učiteljskega tovariša«. Tovariše in tovarišice, ki živijo v neurejenih stanovanjskih razmerah, ponovno pozivamo, da v tej anketi sodelujejo in pošljejo uredništvu popis svojega stanovanja.

Uredništvo.

Ravnotežje žepa

Pod gornjim naslovom piše »Glasnik železničarjev in brodarjev« nastopno:

»Vsi vemo in vsi čutimo, da je življenje dan za dnem dražje in težje. Denarja pa, na žalost, ne moremo raztezati kakor žvečilni gumi, da bi tako pokrili vse svoje življenjske potrebe. Pravijo, da je od mesca junija do oktobra preteklega leta poskočila cena kmetijskim proizvodom za 38,1 %, cena industrijskim proizvodom pa je pokazala skok 44,4 %. Pri tem pa so se naše plače v istem času povečale za nepolnih 15 %. Živeti pa je treba, živeti moramo.«

Združni tisk naglaša in dokazuje, da je prvi pogoj za doseg ravnotežja v gospodarskem življenju ravnotežje v cenah med kmetijskimi in industrijskimi proizvodi. List »Zemlja« pripominja v svoji številki z dne 29. marca 1940: »Ravnotežje med cenami kmetijskih in industrijskih proizvodov bi ne ustrezalo samo interesom gospodarstva, marveč tudi občin narodnim in državnim interesom.« List ugotavlja, da je razlika med cenami kmetijskih in industrijskih proizvodov dan na dan večja in to na škodo kmetijskih proizvodov. S tem hoče list vsekakor opozoriti odločujoče osebe na tisto večno tekmo raznih kartelov, ugodnostnih industrij, spekulantov itd., ki stremijo za 100% dobičkom brez ozira na sredstva in posledice.

Z drugimi besedami povedano, je treba skok cen industrijskih proizvodov proglasiti za špekulacijo, izvajano brez ozira na pravo stanje našega kmetijstva in žep konsumenta. Življenje je dražje dan na dan. Vsako jutro nam prinese iznenadenja, ki niso prijetna in zaželena. Iz dneva v dan je vse težje vzdržati ravnotežje naših žepov.

Z našimi plačami, ki so za današnje dni vse preveč skromne, shajati je prava umetnost. Naša materialna beda je znana vsem. V prvi vrsti se moramo zahvaliti našim žepom, ki z osebnimi žrtvami gospodarijo s tem denarjem, da še nismo prišli na beraško palico. Vsaj za sedaj še nismo popolnoma izgubili ravnotežja žepa. Vendar to ne pomenja, da že jutri ne bo prišla katastrofa. Cene skakejo ne oziraje se na odbore, komisije in apele z odločujočih mest. Vsaka pesem ima tudi svoj konec. Ne smemo zapreti oči pred stvarnostjo, pripravljeno moramo biti vsak trenutek, da nam obnemorejo žene v borbi s hišnimi skrbmi zaradi pomanjkanja in dviganja cen prav vsem življenjskim potrebščinam.

Mnogo lažje je vzdrževati ravnotežje žepa kmetu ali fabrikantu nego konsumentu, delavcu in revnemu državnemu uradniku. Kmet ima sredstva in možnost, da poveča svojo proizvodnjo. Fabrikant pa vobče spada med specialiste za povečanje cen svojim proizvodom.

Kaj pa mi, državni nameščenci, delavci, dnevničarji in nadničarji? Ali moremo mi povečati ceno svojega dela? Na žalost ne. Vsaj ne brez pristanka in odobrenja nadrejenih. Mi smo obsojeni na milost in nemilost drugih, ki imajo čisto gluha ušesa zaradi različnih vzrokov. Pravite, da je treba trkati in trkati na vrata, kjer se rešuje izboljšanje življenjskega obstanda? Pravite, da je treba zopet prositi in dokazovati potrebo povišanja naših plač? Prav je, da prosimo, da pošljamo apele za pomoč in da pišemo. Papir je mrtva stvar, vse bo prenesel.

Razmere nas silijo, da prenehamo že enkrat s svojim čakanjem, ki je že davno postalo zgodovinsko in da poiščemo nek izhod, nek lek našim nepravilnostim. Da pomagamo sami sebi, ker so drugi trenutno zaposleni morda z mnogo važnejšim delom.

Dseblina:

Kot list v viharju.

Zvišanje cen življenjskim potrebščinam in zvišanje naših plač.

Kako stanujemo.

Ravnotežje žepa.

Dr. Miha Krek, novi minister za prosveto. Drva v naturi namesto drvarine!

Med »zaostalimi« v otrokovem stoletju.

Pravilnik za človekoljubne ustanove.

KMEČKO NADALJEVALNO ŠOLSTVO: Klic po glasilu.

LISTKA: Kramljanje o nalivnem peresu. — Priliskovanje.

Splošne vesti. — Učiteljski pravnik. — Iz listov. — Naša gospodarska organizacija.

— Osebnne zadeve. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Mladinska matica.

— Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.